

Paikallisjunaliikenteen edistäminen Varsinais-Suomessa

Kunnanhallitus 06.11.2023 § 271

Asian valmistelija:

Kunnanjohtaja Carita Maisila, p. 040 137 5121

Varsinais-Suomessa on laajaa kiinnostusta paikallisjunaliikenteen edistämiseksi rataosuuksilla. Mynämäen kannalta erityisen kiinnostava on Uudenkaupungin radan rataosuus. Yhteysvälin Uusikaupunki–Salo paikallisjunaliikenteestä on kiinnostustaan osoittanut myös yksityinen yritys.

Paikallisjunaliikenteen käynnistäminen vaatii määrätietoista yhteistyötä alueen ja rataosuuden kuntien välillä. Mynämäessä kunnanhallitus on käynyt syksyn aikana keskustelua erilaisista selvitysmuodoista ja näiden keskustelujen pohjalta olemme mukana Uudenkaupungin rataosuuden asemapaikkojen kehittämisselvitystyössä ja radanvarsikuntien yhteisen, lähijunaliikenteen edistämistä varten hankittavan resurssin hankkimisessa.

Uudenkaupungin rataosuuden asemapaikkojen kehittämisselvitys on jo käynnissä ja se toteutetaan Varsinais-Suomen liiton tilaaman Toijalan radan asemapaikkoja koskevan selvitystyön optiona. Mynämäestä selvitetään sekä Mynämäen että Hietämäen asemapaikkojen osalta henkilöjunaliikenteen käynnistämisen edellyttämät kehittämistoimenpiteet. Kunnalle tulevat kustannukset selvitystyöstä ovat 4.655 euroa, kun selvitettäviä asemapaikkoja on kaksi. Tämä kustannus maksetaan vuonna 2023. Esityslistan mukana lähetetään kuvaus asemapaikkojen kehittämisselvitystyöstä.

Paikallisjunaliikenteen edistämisen koordinoimiseksi on ilmennyt tarve kuntien yhteiselle työntekijälle, jolla olisi aikaa ja osaamista toimia aktiivisesti kuntien ja valtion viranomaisten ja muiden toimijoiden välisen yhteistyön kehittämiseksi. Yhteinen työntekijä on alustavasti sovittu palkattavaksi Varsinais-Suomen liittoon. Vaihtoehtoisesti yhteinen resurssi on mahdollista hankkia konsulttityönä. Tavoitteena on hankkia resurssi mahdollisimman kustannustehokkaalla ja vaikuttavalla tavalla.

Yhteisen resurssin hankkimiseen on tarkoitus varata Mynämäen kunnan vuoden 2024 talousarvioon yhteensä 5.500 euron määräraha.

Päätösehdotus
(kj):

Kunnanhallitus hyväksyy edellä esitetyt toimenpiteet paikallisjunaliikenteen edistämiseen. Vuoden 2024 osuus kustannuksista esitetään vuoden 2024 talousarviossa.

Päätös:

Päätösehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Asian valmistelija:

Kunnanjohtaja Carita Maisila, p. 040 137 5121

Tilannekatsaus valtakunnallisesti

Suomen valtion hallitusohjelmassa todetaan, että henkilöjunaliikenteen kilpailua lisätään mahdollistamalla kunnille, kuntayhtymille ja alueille ostoliikenteen järjestäminen.

Valtio selvittää paraikaa eri seutujen tarpeita alueelliselle junaliikenteelle. Samalla valtio painottaa kuntien omaa aktiivisuutta ja edellyttää kuntien taloudellista panosta lähijunaliikenteeseen (alustavasti puolet nettokustannuksista). Traficom on järjestänyt kevään aikana alueellisia keskustelutilaisuuksia, joiden pohjalta se muodostaa analyysia tavoitelluista liikennepalveluista. Traficom toteaa, että ”Tavoitteena on priorisoida alueellisen junaliikenteen kehittämistarpeet ja -mahdollisuudet alueella tavoiteltavan liikennepalvelun järjestämiseksi, alueiden rahoitusvalmius ja toiminnalliset mahdollisuudet huomioiden. Konkreettisesti: liikennöitävät yhteysvälit, palveltavat asemat, realistinen vuorotarjonta sekä kalusto ja kapasiteetti noin vuonna 2030.”

Traficom teettää nopealla aikataululla konsulttiselvitystä, jossa arvioidaan valtakunnallisesti eri ratasuuntien kustannuksia ja potentiaalia. Traficom piti Varsinais-Suomen radanvarsien kunnille keskustelutilaisuuden seudun palvelutarpeista ja rahoitusvalmiudesta 20.5.2024. Toinen keskustelu Varsinais-Suomen radanvarren kuntien kanssa järjestetään 17.6.2024, kun konsultti on laatinut arviota tarpeiden ja liikennepalveluiden toteutettavuudesta.

Liikenne- ja viestintäministeriössä on meneillään säädöshanke, jossa mm. laaditaan tulkinta EU:n palvelusopimusasetuksen sisällölle junaliikenteessä sekä otettaneen kantaa toimivaltakysymyksiin Suomessa.

Tilannekuva Varsinais-Suomessa

Kaikilla varsinaissuomalaisilla yhteysväleillä eli Turusta Tampereen, Salon, Uudenkaupungin ja Naantalın suuntiin on tutkittu lähijunaliikenteen käynnistämisen mahdollisuuksia ja edetään aktiivisesti lähijunaliikenteen valmistelussa. Jokaisella ratasuunnalla on hieman erilaiset mahdollisuudet ja haasteet.

Tampereen (Toijalan) radan varren raideliikenteeseen tukeutuvat kunnat ovat työryhmän kautta järjestäytyneet asian edistämiseksi ja laatineet yhteisesti asemapaikka- ja liikennöinnin kustannukset - selvitykset.

Yhteysvälin Uusikaupunki–Turku–Salo kunnat ovat kokoontuneet aiheen tiimoilta ja yhteysväliltä on laadittu asemapaikkaselvityksiä. Tämän yhteysvälin osalta on ollut aktiivinen keskustelunherättäjä myös Suomen Lähijunat Oy.

Länsiradan suunnittelussa varaudutaan lähijunaliikenteen ajateltuihin asemapaikkoihin. Asemapaikat eivät kuitenkaan kuulu Länsirataa valmistelevan yhtiön tehtäviin. Jatkoyhteydet ovat Länsiradan hyöty/kustannusarvioinneissa keskeisiä. Niiden kautta saadaan kustannuksia perustelevia liikennejärjestelmätason hyötyjä. Maakunnan alueellisen junaliikenteen suunnittelussa tulee huomioida myös rantaradan tulevaisuuden liikennöinti. Keskustelussa on myös se, olisiko mahdollista, että IC-junat pysähtyisivät Paimiossa.

Myös nykyisen kaukojunaliikenteen jatko Turusta Raisioon ja Naantaliin ja sen vaatiman Turku–Raisio–Naantali-yhteyden sähköistys, asemapaikat ja liikenteen käynnistäminen ovat omana hankkeenaan kehitteillä. Markkinaehtoisen liikenteen jatkaminen ostoliikenteenä edellyttää ministeriön mukaan vielä tarkkaa palvelusopimusasetuksen tulkintaa.

ScaleUp-hankkeessa on laadittu selvitys alueellisen juna- ja joukkoliikenteen organisointimalli- ja kustannustenjako- vaihtoehtoista. Asemapaikkaselvityksiä on laadittu ja liikennöintikustannuksia on alustavasti selvitetty.

Alueellisen junaliikenteen valmistelutarve on kuntien yhteinen

Lähijunaliikenne olisi tärkeä runko Varsinais-Suomen joukkoliikennejärjestelmälle, ja sitä kuvastaa myös kuntien kiinnostus eri ratasuuntien suunnitteluun. On kuitenkin selkeä tarve yhteiseen kokonaiskuvaan ja yhteiseen perehtymiseen niin lainsäädäntö-, rahoitus- kuin infratarpeidenkin osalta. Tarvitaan lisää yhteistyötä ja myös projektin vetäjä, jolla on asiantuntemusta viedä lähijuna-asioita oikeaan suuntaan yhdessä radanvarsikuntien ja maakuntaliittojen kanssa.

Kunnat ovat käyneet keskusteluja yhteisestä valmistelusta ja rekrytoinnista, jossa Turku olisi vastuukunta ja jota kaikki kunnat omalta osaltaan rahoittaisivat. Varsinais-Suomen kaikkien yhteysvälien radanvarsikuntien kanssa yhdessä käynnistetään Lähijuna Varsinais-Suomeen -projekti. Käynnistettävän projektin tehtävänä on tuottaa konkreettinen suunnitelma Varsinais-Suomen alueellisen junaliikenteen toteuttamiseksi. Erityisen tärkeää projektissa on paikallisjunaliikenteen kokonaisuuden hallinta kuntien ohjauksessa.

Lähijuna Varsinais-Suomeen -projektilla lisätään yhteistä tietopohjaa tulevaa päätöksentekoa varten sekä vahvistetaan koko maakunnan toimivuutta.

Tehtäväkenttään kuuluu mm.

- vuoropuhelu valtion ja kuntien kanssa
- selvitysten teettäminen siltä osin kuin niitä vielä tarvitaan
- aluekehitysvaikutusten arviointi kasvukolmion alueella.

Projektissa laaditaan ja/tai selvitetään päätöksentekoa varten kaikkia yhteysvälejä koskien ainakin

- ratainfra kehittämissarpeet
- asemapaikkojen toteutuskustannusarviot
- luotettavat matkustajamääräarviot
- liikennöintikustannukset, kustannusjaon oikeudenmukaiset periaatteet (hyötyjä maksaa), arvioidut subventioasteet
- viranomaisroolit, valtion rooli, vastuukuntamalli, lainsäädäntö, asiaa koskeva EU-säädöstö
- ratakapasiteetin riittävyys, kohtaamispaikkojen tarve ja niiden toteutuskustannukset
- yhteysvälien aikataulujen alustava kuvaus
- liikennöinnin käynnistämisen aikataulu
- hankintamenettelyt ja kilpailutustarpeet.

Työ tehdään yhdessä kuntien ja valtion kanssa. Aineistona käytetään jo olemassa olevaa tietoa sekä esimerkiksi Traficom:n nyt tilaaman konsulttityön tuloksia, jotka ovat syksyllä käytettävissä.

Projektin resursointi

Projektikokonaisuuden hallintaan ja projektin vetovastuuseen palkataan asiantuntija, jonka tehtävänä on lähijunaliikenteen järjestämisen ja käynnistämisen valmistelu yhdessä liikenneviranomaisten kanssa. Tehtävä ja projekti sijoittuvat Turun kaupungin liikkumispalvelujen palvelualueelle.

Kustannuksiksi on arvioitu palkkaus- ja konsulttiselvityskuluineen yhteensä 176.000 €. Projektin vetäjä sijoittuu Turun kaupunkiympäristön Liikkumispalvelut-palvelualueelle. Projektilla on käytössään lisäksi kaikkia osapuolia hyödyttäen Turun kaupungin lakipalvelut, viestintäpalvelut, ulkoisen rahoituksen hankeosaaminen ja muu asiaan liittyvä osaaminen.

Kustannusjakoehdotus (OM1) perustuu kaikkien radanvarsikuntien osallistumiseen työhön. Projekti voidaan käynnistää, vaikka joku kunta ei haluaisi osallistua projektiin. Se kuitenkin vaikuttaisi kustannusjakoon ja aiheuttaisi jonkin verran muita käytännön järjestelyjä.

Projektia ohjaamaan nimetään kuntien sekä Varsinais-Suomen ja Pirkanmaan liiton edustajista muodostuva ohjausryhmä.

Turun kaupunki on pyytänyt muilta Varsinais-Suomen kunnilta vahvistusta siitä, että he osallistuvat projektiin.

Esityslistan mukana lähetetään esitys Varsinais-Suomen alueellisen junaliikenteen tilannekuvasta 20.5.2024 sekä ehdotus Lähijuna Varsinais-Suomeen -projektin kustannusjaosta.

Päätösehdotus
(kj):

Kunnanhallitus päättää, että Mynämäen kunta osallistuu edellä kuvattuun Lähijuna Varsinais-Suomeen -projektiin ja hyväksyy ehdotetun kustannustenjaon. Mynämäen kunnan talousarviossa on varattu vuoden 2024 talousarvioon 5500 euron määräraha, josta yhteistyöhön osallistuminen voidaan kattaa. Vuoden 2025 talousarvioon tulee lisäksi varata riittävä määräraha.

Päätös:

Päätösehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.